

Fiskirannsóknarstovan

Fisheries Laboratory of the Faroes
Postsmoga 3051, Nóatún 1
FO-110 Tórshavn, Føroyar

15-06-04

Fiskimálaráðið

att.: Bjørn Kalsø, fiskimálaráðharri

Yviri við Strond 17, Postsmoga 87

110 Tórshavn

Tilmæli

Við støði í §22 Stk. 2 í lógini um vinnuligan fiskiskap hevur Fiskirannsóknarstovan hesa tilráðing fyri fiskiárið 2004-2005. Tilmælið byggir á stovnsmetingarnar og tilráðingarnar frá ICES (Altjóða Ráðið fyri Havransóknir) fyri fiskiskapin eftir botnfiski undir Føroyum í 2004 (skjøl hjáløgd).

Stovnsmetingin í 2004 vísir, at toskastovnurin á landgrunninum er í minking, og at vandi er fyri, at toskastovnurin í 2006 kemur niður á sama støði sum í 1991 og 1992, ið er tað minsta, vit vita um. Tað er tí neyðugt at minka munandi um veiðutrýstið á tosk á Landgrunninum.

Sum fiskivinnan undir Føroyum er skipað, kann hetta gerast við at skerja dagatalið hjá teimum skipabólkum, ið mest fiska tosk, at minka kvoturnar av toski hjá lemmatrolarunum, og/ella at steingja leiðir.

Stovnurin av toski á Føroyabanka er í minking. Dagatalið vaks nógv í 2003 til umleið dupult so nógv sum í miðal árinum 1996-2002. Hesin stovnur tolir ikki stóra roynd, og neyðugt er at skerja dagatalið munandi.

Stovnarir av hýsu og upsa eru oman fyri miðal stødd, og teir vilja halda sær á hesum støði við verandi veiðutrýsti. Hetta er tó í hægra lagi, serliga fyri upsa, og rættast hevði verið eisini her at minka dagatalið (sí seinni)

Toskur og hýsa verða fyri tað mesta fiskað í einum blandaðum fiskiskapi við húki, meðan upsi yvirhøvdur verður fiskaður í einum beinleiðis trolfiskiskapi við toski og hýsu sum hjáveiðu. Ein skerjing í fiskiskapinum eftir toski kemur tí eisini at ávirka fiskiskapin á hinar stovnarar.

Ætlanin var, at dagaskipanin skuldi vera sjálvregulerandi soleiðis at skilja, at skipini vilja leggja seg á teir stovnar, ið eru best fyri. Hetta hevur ikki verið galdandi í seinastuni av tveimum orsökum. Fyrst og fremst er tað tann lítli prísurin á hýsu og upsa, ið hevur gjørt, at skipini hava fiskað tosk longri, enn tey annars vildu gjørt. Og tann lítli gróðurin í sjónum hevur gjørt, at tilgongdin av smáum toski hevur verið lítil síðstu tvey árinum, og ov lítið av náttúrligari føði í sjónum hevur gjørt, at toskur hevur tikið línu betur enn annars (sí seinni).

Mælt verður til, at ein ætlan verður gjørd fyri at fáa toskastovnin á landgrunninum at koma fyri seg aftur. Hetta gerst ikki eftir einum ári, um ikki øll beinleiðis veiða eftir toski verður støðgað. Mælt verður tí til eina ætlan, sum fevnir um eini 3-5 ár. Umráðandi er, at veiðutrýstið beinanvegin verður minkað

niður í eina helvt og so hildið á tí stöðinum. Ein máti er at minka dagatalið hjá húkaflotanum 50%. Ein annar er, at dagatalið hjá húkaflotanum verður minkað 25%, samstundis sum innaru leiðirnar verða meiri friðaðar, og royndin eftir smáfiski soleiðis minkað. T.d. kundu leiðirnar innan fyri 4 fjórðingar verðið friðaðar fyri øllum vinnuligum fiskiskapi, og línuskipini ikki sloppið at fiska nærri enn 8 fjórðingar úr landi. Serliga toska- og hýsukvotan, sum lemmatrolararnir hava fingið, eigur at detta burtur, og lemmatrolararnir koma inn í dagaskipanini í staðin.

Loyvda dagatalið á Føroyabanka eigur at setast ájavnt dagatalið í miðal fyri tíðarskeiðið 1996-2002.

Dagatalið í beinleiðis veiðu eftir upsa eigur fyri fiskiárið 2004-2005 at verða skert við 25% í mun til fiskiárið 2003-2004.

Tilmæltu skerjingarnar í royndini eftir toski og upsa koma eisini at minka um royndina eftir hýsu.

Um fortreytirnar fyri tilmælinum fyri tosk á landgrunninum broytast, t.d. við at gróðurin verður betur enn miðal, kann dagatal og vídd á stongdum leiðum endurskoðast.

Grundgevingar

Veiðusetningur og roynd.

Lógin um vinnuligan fiskiskap miðar ímóti, at veiðutrýstið í miðal fyri tosk, hýsu og upsa er 33%. Seinastu stovnsmetingarnar vísa, at veiðutrýstið eftir toski er 58%, eftir hýsu 24% og eftir upsa 29%. Fyri at halda veiðusetningin er neyðugt, at minka um royndina eftir toski so mikið, at veiðutrýstið er í samsvar við setningin (sí talvu).

ICES metir, at fyrivarnið er ov lítið við einum veiðusetningi uppá 33%, serliga fyri hýsu og upsa. Í staðin fyri verður mælt til eitt veiðutrýst minni enn ávikavist 27%, 20% og 22%.

	Toskur á landgrunninum	Hýsa	Upsi
Mett veiðutrýst 2003	58%	24%	29%
Miðal veiðutrýst 1997-2003	43%	28%	29%
ICES tilmælt veiðutrýst	27%	20%	22%
Veiðusetningur	33%	33%	33%

Sum greitt er frá aðrastaðni í hesum tilmæli, so verður veiðutrýstið eisini ávirkað av umstøðunum í havumhvørvinum. Serliga eru tað veiðuevnini hjá línu, ið verða ávirkað. Í árum við góðum gróðri er nógv føði hjá fiskinum, hann veksur skjótt, og hann tekur ikki so lætt línuna. Er gróðurin hinvegin lítil, er minni til av føði, fiskurin veksur ikki so væl, og hann tekur nógv betri línuna. Av tí at skipanin við stongdum leiðum er gjørd, so at tað mesta av toskinum og hýsuni verður veidd við húki, so vil veiðutrýstið á tosk og hýsu verða tengt at gróðrinum, og vil vera skiftandi, hóast dagatalið er hitt sama. Gróðurin í 2002 og 2003 var sera lítil, og veiðutrýstið á tosk hesi árin var met høgt. Vit vita enn ikki, hvussu gróðurin er í 2004, men ábendingar eru um, at hann í mesta lagi er miðal. Tískil kann væntast, at veiðutrýstið "náttúrliga" minkar nakað, men ikki so nógv, at tað kann venda gongdini í stovninum av toski.

Tað er tí avgerandi neyðugt at skerja dagatalið munandi, og best hevði verið umframt hetta at stongt nakrar leiðir fyri øllum veiðuhættum, til toskastovnurin er komin fyri seg aftur.

Gjørt skal verða vart við, at tað at minka veiðutrýstið ikki er tað sama, sum at veiðan vil minka. Um veiðutrýstið verður minkað, kemur tað at merkja veiðuna tað fyrstu tíðina. Eftir tað kann væntast, at veiðan í tonsum sum heild verður tann sama, men at færri og størri fiskar verða veiddir. Og tað hevur nógvar fyrimunir, bæði í framleiðsluni og viðvíkjandi fiskaprísi, so

at meira fæst burtur úr enn við einum ov stórum veiðutrýsti. Eisini kann væntast, at sveiggini í veiðuni verða minni.

Tilfar til stovnsmetingarnar

Náttúran skiftir bæði við árinum og frá einum ári til annað. Hesar broytingar ávirka fiskastovnarnar ymsar vegir. Summi ár kemur nógv undan av einum fiskaslag og minni av øðrum, summi ár er nógvur gróður, og fiskurin veksur væl, onnur ár er minni gróður osfrv. Hinvegin eru broytingarnar innan fyri ávís mørk, og tað ber tí til at gera sær eina mynd av, hvussu víða tær fara. Men hetta treytar, at fylgt verður neyvt við og skrásett alla tíðina. Tí er neyðugt, at tilfar um eina rúgvu av fyribrigdum verður savnað inn javnt og trútt.

Sum er, verða hesi dáta til stovnsmetingar savnað inn regluliga á hvørjum ári:

Frá landingunum verða sýni tikin til at rokna veiðu í tali og miðalvekt fyri hvønn aldursból. Hetta er gjørt hvørt ár síðan 1961 av toski, hýsu og upsa.

Við Magnusi Heinasyni eru hesar árligu kanningarnar:

Yngulkanningar við smámeskaðum flóttitroli á landgrunninum síðan 1974 (tey fyrstu árinum við Jens Chr. Svabo)

Yvirlitstrolingar eftir botnfiski á landgrunninum síðan 1982. Frá hesum fæst m.a. eisini miðal vekt fyri hvønn aldursból og hvussu stórir partur av fiskinum er gýtingarførur.

Regluligar mátingar av hita og saltnøgd í sjónum síðan 1982, umframt at somu mátingar verða gjørdar á fleiri øðrum kanningum.

Regluligar streymmátningar av rákinum fram við Føroyum síðan 1996.

Mátningar av gróðri og nøgd av plantu- og djóraæti undir Føroyum síðan 1990.

Regluligar magakanningar síðan 1997

Frá fiskiskapinum, t.e. dagbókum, fæst vitan um, hvussu fiskiskapurin hevur verið hvørja stak hending, td. hvørt hál ella hvørja setu.

Endamálið við hesum kanningunum er fyri ein part við tíðini at fáa eina betur og betur vitan um havið undir Føroyum, og hvussu broytingarnar ávirka lívið í havinum, og sostatt eisini fiskastovnarnar, og fyri ein part á hvørjum árið at meta um støðuna í stovnunum.

Enn verður umhvørvið, t.e. gróður, hiti, salt og rák ikki nýtt beinleiðis í stovnsmetingunum. Tá hetta um heilt fá ár vónandi verður gjørt, verða stovnsmetingarnar nógv betur. Men umhvørvið verður havt við, tá framrokningar og ráðgeving verða gjørd.

Mannagongdin í stovnsmetingunum

Fyrst verður alt tilfarið gjørt upp og góðskuviðgjørt á Fiskirannsóknarstovuni. Hetta verður síðan viðgjørt í einum arbeiðsbólki undir ICES, har sjálv stovnsmetingin fer fram. Í arbeiðsbólkinum, ið viðger føroysku stovnarnar, Norðvestur-bólkurin, verða umframt føroysku stovnarnar av toski, hýsu og upsa eisini m.a. somu stovnar undir Íslandi mettir. Í bólkinum sita fiskifrøðingar úr fleiri londum vanligi saman í 10-12 dagar, og ein drúgv frágreiðing verður skrivað. Bert þettið um føroysku stovnarnar í 2004 fyllir 149 A4 síður. Henda frágreiðing verður síðan viðgjörd í Ráðgevandi Nevndini hjá ICES, sum góðskumetir metingarnar frá arbeiðsbólkinum og gevur tað endaliga tilmælið. Stovnsmetingarar verða gjørdar eftir altjóða viðurkendum leistum, sum støðugt verða mentir.

Óvissa

Náttúran broytist sum nevnt alla tíðina, og tilfarið til stovnsmetingarnar byggir á sýni. Hetta gevur eina hagfrøðiliga óvissu, sum ikki kemst uttanum. Við verandi tøkni og hagfrøðiligum framferðarhættum er størst óvissa viðvíkjandi støðuni beint nú, men sum árin ganga, fæst ein betri meting um undanfarin ár. Allar forsagnir byggja á søguna, og neyðugt er tí at nýta søguligar fortreytir um vøkstur og kynsbúning í framrokningunum. Sum nevnt ber ikki til enn at taka broytingar í umhvørvinum beinleiðis við í stovnsmetingarnar. Hetta saman við óvissuni seinasta árið ger, at veruleikin at kalla altíð vísir seg at víkja meir og minni frá. Hóast hesar óvissur, so hava metingarnar og forsagnirnar frá ICES um stovnarnar undir Føroyum tey flestu árin verið á heilt góðari leið og hava kunna nøktað tann tørv, tey eru ætlað til - nevniliga at ráðgeva myndugleikunum í avgerðum um at skipa fiskiskapin burðardygt.

Fyrivarnisreglan

Fiskastovnar kunnu av fiskiskapi minka niður á eitt støði, har tilgongdin eisini minskar munandi, og teir ikki vaksa aftur. Best kenda dømi um okkara leiðir er Norðhavsild, har eingin fiskiskapur var í 25 ár. Fyri flestu stovnarnar vita vit ikki, títetur, hvar hetta niðara markið er, men at tað er har, er rættiliga stór semja um. Av tí at tað ikki er ráðiligt at trároyna stovnarnar, so at hetta markið verður nátt, hevur FAO gjørt mannagongdir fyri fyrivarni í fiskiskapi, sum flestu lond, eisini Føroyar, hava tikið undir við. Og tilráðingarnar frá ICES og Fiskirannsóknarstovuni byggja á hesar mannagongdir.

Mannagongdirnar krevja m.a., at fyri hvønn stovn sær verða settar reglur um fyrivarni. Ein er, at gýtingarstovnurin ongantíð má verða so lítil, at vandi er fyri gýtingini. Um hetta hendir, má fiskiskapurin treytaleyst støðga. Ein onnur regla er, at um gýtingarstovnurin nærkast hesi minstu nøgd, er neyðugt at tátta í fiskiskapin fyri at koma úr vandanum. Munurin millum hesi mörk kann sammetast við ein trygdargeira ella vandasjógv, har mælt verður til at koyra ella sigla varliga.

Mælt verður eisini til, at veiðusetningar verður gjørdur fyri hvønn stovn sær. Hetta er ein ætlan um, hvussu harðan fiskiskap stovnurin tolir, uttan at ganga gýtingarstovninum ov nær. Fyri tosk, hýsu og upsa undir Føroyum er veiðusetningurin (veiðutrýstið) 33%, tvs., at talið á fiskidøgum (umframt aðrar reguleringar) skal ásetast soleiðis, at veiðan í miðal av ávikavist toski, hýsu og upsa ikki má vera meiri enn 33% av stovnunum í tali. Reglurnar fyri fyrivarni og veiðusetningurin eiga at taka støði í søguligum tølum fyri tilgongd, vøkstur og aldursbýti í fiskiskapinum. ICES metti í 1998 við støði í hesum, at veiðusetningurin fyri tosk heldur átti at veri 27% enn 33%. Fyri hýsu og upsa varð mælt til ávikavist 20% og 22%. Nýggjar kanningar benda tó á, at fyrivarnismörkini kann vera nakað hægri enn hetta, tó ikki 33%.

Dagaskipanin

Føroyar hava valt eina dagaskipan fram um eina kvotaskipan. Hetta er skilagott av fleiri orsøkum, serliga við atliti til útblaking. Men skipanin hevur tann vansa, at við støðugu framgongdini í tøkni, er neyðugt alsamt at minka um dagatalið fyri at halda veiðusetningin. Tað ber ikki til við verandi manning á Fiskirannsóknarstovuni at eygleiða fiskiskapin so neyvt, at árligi vøksturin kann skrúsetast so hvørt. Vit hava tí bert stovnsmetingarnar at halda okkum til, og har sæst m.a., hvussu gongdin í veiðutrýstinum er. Við ár um annað at halda fast um sama tal á døgum, verður neyðugt okkurt ár at taka dagatal av fyri fleiri ár í senn, og verður skurðurin tá so stórur, at skip og bátar fara at hava stórar trupulleikar at laga seg til minkingina.

Umhvørvi og fiskur (ella: hví mæla til minni veiðutrýst, hóast stovnarnir eru væl fyri?)

Fiskirannsóknarstovan fór í 1989 undir regluligar kanningar av gróðuri og æti undir Føroyum. Hóast hesar kanningar bert hava verið gjørdar í 13 ár, so hava tær víst eitt neyvt samband millum gróður og øll lið í føðiketuni, til fisk og fugl. Við øðrum orðum, er gróðurin góður, ávirkar hann beinanvegin onnur lið í føðiketuni, so at t.d. vøksturin á fiski er góður, og eisini eru liviumstøðurnar hjá fiskalárvum, yngli og ungfiski góðar, so at nógv kemur undan.

Tað áhugaverda er, at tað ofta eru fleiri góð ár, og so nøkur minni góð. Tey góðu árinum sær tað út, sum at fiskastovnarnir tola eitt hægri veiðutrýst enn tey vánaligu, t.e. at nógv kemur undan, hóast gýtingarstovnurin er lítil. Hinvegin er sannlíkt, at um gróðurin er lítil fleiri ár á rað, samstundis sum gýtingarstovnurin er lítil, so eru lítil sannlíkindi fyri, at tilgongdin til stovnarnar verður góð.

Hetta má takast við í tilráðingum og stýring av fiskiskapinum. Vit høvdu í fleiri ár framúr góð ár til gróðurs, og hóast veiðutrýstini á stovnarnar vóru stór, so vóru stovnarnir væl fyri. Fiskiskapurin dúvar tó uppá, at góðir árgangir koma inn í stovnin. Stóra veiðutrýstið ger, at fiskurin hevur lítlan móguleika at verða meiri enn 4-5 ár, áðrenn hann antin er deyður av náttúruávim ella fiskaður. Og fiskurin er tí yvirhøvur smáttafallandi. Tann ungi toskurin er vanlig á grunnum vatni, og av tí, at so lítið av eldri fiski er, brúkar toskastovnurin ikki tey djúparu økini á Landgrunninum, og tí heldur ikki alt føðioki hjá sær. Hann framleiðir tí helst minni, enn hann kundi. Við at fiska fiskin ov ungan, fæst heldur ikki full nytta av vakstrarmóguleikunum hjá toski. Av tí, at tilgongdin er ymisk ár undan ári, so vil fiskiskapurin eisini vera skiftandi. Um tilgongdin svíkur í meira enn 2-3 ár, so eru vit illa fyri (sí “Gróður og toskur” niðanfyrri).

Tí er sera umráðandi at fáa minkað veiðutrýstini á stovnarnar niður á meira hóskandi støði. Úrslitini av hesum vil vera – bæði í ringum og góðum tíðum – at fiskiskapurin verður meira støðugur, og at vit veiða meira av stórum fiski enn nú.

Í 2002 byrjaði gróðurin seint, og gróðurin var lítil. Hetta hevur sæst millum annað í, at fiskurin yvirhøvur hevur verið rak. Eisini í 2003 var gróðurin undir miðal. Hóast endaligu gróðurmetingarnar ikki eru lidnar fyrr enn einaferð í juli, so bendir nógv á, at gróðurin í 2004 kann vera miðal.

Gróður og toskur

Tey náttúrligu viðurskiptini í sjónum hava stóran týdning fyri t.d. tosk. Gróðurin í sjónum kann vera sera ymiskur, upp til fimm ferðir størri tey bestu árinum mótvegis teimum vánaligastu. Hetta sæst aftur í toskinum. Tá gróðurin er góður, er tilgongdin av toski góð. Vøksturin hjá tí einstaka toskinum er eisini góður, tí har er nógv til av krabbadjórum, nebbasild og øðrum at eta. Aftur at hesum kemur, at veiðutrýstið hesi árinum vanlig er minni enn væntað, tí toskurin ikki tekur agn í sama mun sum

onnur ár. Tá ið gróðurin í sjónum er góður, eru harvið trý viðurskifti, ið økja um toskastovnin: Góð tilgongd, góður vøxstur og lutfalsliga lítið veiðutrýst. Hetta er øvugt, tá gróðurin er vánaligur. Tá eru tilgongdin og vøxsturin lítil, meðan veiðutrýstið er stórt. Gróðurin í 2002 og 2003 var undir miðal, og úrslitið er, at toskastovnurin er sera illa fyri og í skjótari minking. Vit kunnu tí rokna við, at toskaveiðan í 2004 og 2005 verður munandi minni enn í 2003. Um gróðurin í 2004 verður góður, kann veiðan aftur fara at økjast í 2006. Um gróðurin í 2004 og 2005 hinvegin bert verður miðal ella undir miðal, er stórus vandi fyri, at toskastovnurin kemur á sama lága støði sum í 1992.

Um støðuna í teimum einstøku stovnunum skal verða víst til hjáløgdu fylgisskjøl.

Fiskirannsóknarstovan, 15-06-04

Hjalti í Jákupsstovu, stjóri

Fylgisskjøl:

- a) Report of the North-Western Working Group 2004 (Draft). ICES.
- b) ACFM summary sheet: North-Western Working Group 2004. ICES.
- c) ACFM overview 2004: Faroe Islands (Division Vb). ICES.
- d) Reinert, J. 2004. Fundur í ráðgevandi nevndini (ACFM) hjá Altjóða Havrannsóknarráðnum (ICES) í mai/juni 2004. FRS smárit 04/01.